

บทที่ 5

เรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่น

เค้าโครงเรื่อง

1. ความหมายและลักษณะของเรื่องสั้น
2. ประเภทของเรื่องสั้น
3. เรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นเล่มที่ควรรู้จัก

สาระสำคัญ

1. เรื่องสั้น หมายถึง เรื่องที่มีโครงเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เห็นเวลา สถานที่ และบทบาทของตัวละครเด่นๆ เพียง 2-3 ตัวเท่านั้น เรื่องสั้นมีลักษณะเฉพาะ คือ แสดงจุดมุ่งหมายของเรื่องและให้ทัศนคติหรือแนวคิดในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงประเด็นเดียว ทำให้การดำเนินเรื่องกระชับรัดกุม และจบเรื่องลงได้อย่างรวดเร็ว

2. เรื่องสั้นจำแนกได้ 4 ประเภท คือ เรื่องที่เน้นโครงเรื่อง เรื่องที่เน้นลักษณะของตัวละคร เรื่องที่เน้นฉากและบรรยากาศของเรื่อง และเรื่องที่เน้นแนวความคิดเห็นของเรื่อง

3. เรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นเล่มที่ควรรู้จัก ให้เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น อาทิ เรื่องการผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนต่างชาติ เรื่องเกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นในสังคม เรื่องเกี่ยวกับความรัก เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของเรื่องสั้นได้
2. บอกลักษณะของเรื่องสั้นได้
3. จำแนกประเภทของเรื่องสั้นได้
4. บอกลักษณะเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นได้
5. ยกตัวอย่างเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นได้

เรื่องสั้น (short stories) เป็นวรรณกรรมแบบหนึ่งของชาวตะวันตก (อเมริกาและยุโรป) จัดเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ประเภทหนังสือบันเทิงคดีประเภทหนึ่งที่มีลักษณะการประพันธ์ที่แตกต่างจากความเรียงประเภทอื่น กล่าวคือ เรื่องสั้นจะมีจุดมุ่งหมายของเรื่องซึ่งแสดงคติธรรมโลกทัศน์ หรือความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงข้อเดียว เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมที่วัยรุ่นไทยสนใจอ่านมาก เพราะมีขนาดเนื้อเรื่องสั้น มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว และมีการพรรณนาเรื่องไม่ยืดเยื้อ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจตามธรรมชาติของวัยรุ่น

1. ความหมายและลักษณะของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นหนังสือประเภทบันเทิงคดีชนิดหนึ่ง มีลักษณะอย่างเดียวกับนวนิยายแต่เรื่องรวบสั้นกว่า มาร์คัส ไคลน์ ได้ให้ความหมายของเรื่องสั้นว่า “มีโครงเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เน้นเวลา สถานที่ และบทบาทการกระทำของตัวละครเด่นๆ 2-3 ตัว เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น และเสนอเรื่องส่วนที่สำคัญเพียงเรื่องเดียว”(1)

โดยทั่วไปเรื่องสั้นมีลักษณะดังนี้

1. มีโครงเรื่องแสดงวัตถุประสงค์และผลอย่างเดียว ซึ่งต่างกับนวนิยายที่อาจมีวัตถุประสงค์และผลหลายอย่าง
2. วัตถุประสงค์และผลจากเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง จะต้องมีการแสดงทัศนะหรือแง่คิดในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น
3. มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว กระชับ และรัดกุม ถ้ามีการดำเนินเรื่องอย่างยืดเยื้อ ย่อมทำให้การติดต่อสืบเนื่องของเหตุการณ์คลายความกระชับลง ถ้าใช้เวลาน้อยเท่าใดจะทำให้เรื่องมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
4. มีตัวละครน้อย เพราะเรื่องสั้นต้องการให้มีการดำเนินเรื่องไปให้ถึงจุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่งที่จบเรื่องลงได้อย่างรวดเร็วที่สุด ดังนั้น ตัวละครจะต้องมีน้อยและเฉพาะเรื่อง
5. ลักษณะคำพูดของตัวละครมีลักษณะเฉพาะตัว ผู้เขียนจะใช้ถ้อยคำธรรมดาๆ คล้ายกับคำพูดของเราจริงๆ บอกอุปนิสัย ฐานะ ความเป็นอยู่เหมือนในชีวิตจริง

---

(1) Marcus Klein, “Short Story,” in *The World Book Encyclopedia*. vol. 17, (Chicago : World Book Childcraft International, 1982), p. 354.

6. มีขนาดสั้น เขียนโดยประหยัดถ้อยคำ ไม่พรรณนาอย่างยืดเยื้อ โดยปกติเรื่องสั้นที่เหมาะสมควรมีความยาวตั้งแต่ 4,000-5,000 คำ บางเรื่องอาจมีขนาดยาวถึง 7,000-8,000 คำก็ได้

7. เรื่องสั้นควรเป็นเรื่องที่สามารถอ่านจบได้ระหว่างเวลา 15-50 นาที

เรื่องสั้นที่มีขนาดสั้นๆ บางครั้งเรียกว่าเรื่องสั้นขนาดสั้น แต่บางเรื่องมีความยาวกว่าปกติเรียกว่าเรื่องสั้นขนาดยาว บางท่านกำหนดว่าเรื่องสั้นควรเป็นเรื่องที่สามารถอ่านจบได้ภายในระยะเวลาที่นั่งอย่างสบายๆ ครั้งหนึ่ง ขณะที่ร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ยังไม่มีความเห็น้อยล้า ผู้อ่านสามารถได้รับความบันเทิงและความเพลิดเพลินอย่างรวดเร็ว

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

1. อธิบายความหมายของเรื่องสั้น
2. บอกลักษณะโดยทั่วไปของเรื่องสั้น

2. ประเภทของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นที่ปรากฏอยู่ในวงการหนังสือ มีทั้งเรื่องที่เน้นคุณภาพ เสนอแนวคิด ทศนคติ หรือข้อคิดในทางสร้างสรรค์ และเรื่องที่ทำให้ความบันเทิงเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเพียงอย่างเดียว โดยทั่วไปนิยมแบ่งเรื่องสั้นโดยพิจารณาจากวิธีการแต่งซึ่งเน้นส่วนสำคัญของเรื่องในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ จำแนกได้ 4 ประเภท คือ

2.1 เรื่องที่เน้นโครงสร้าง (Plot Story)

เรื่องสั้นประเภทนี้เน้นความสำคัญของการวางโครงเรื่อง มีเค้าเรื่องและการดำเนินเรื่องอย่างสลับซับซ้อน น่าฉงนสนเท่ห์ และจบด้วยลักษณะที่ผู้อ่านคาดไม่ถึง ได้แก่ การสร้างปมไว้ต่อไป ซึ่งอาจเป็นไปในทางดีหรือร้าย จริงหรือไม่จริง ถูกหรือผิดก็ได้

2.2 เรื่องที่เน้นลักษณะของตัวละคร (Character Story)

ส่วนสำคัญของเรื่องอยู่ที่บทบาท พฤติกรรมของตัวละคร ใช้พฤติกรรมของตัวละครเป็นแนวการดำเนินเรื่อง ตัวละครอาจมีพฤติกรรมดูร้าย ก้าวร้าว อ่อนโยน สุภาพเรียบร้อย สวยสง่า เป็นต้น

เช่นเรื่อง **บางทีพรุ่งนี้จะเปลี่ยนใจ** ของ สุวรรณี สุคนธา เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 12 เรื่องด้วยกัน แนวคิดของเรื่องส่วนใหญ่เป็นการแสดงความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของหญิงผู้เป็นแม่ และอารมณ์อันละเอียดลึกซึ้งของหญิงโดยเฉพาะแม่ฝ่ายที่ต้องต่อสู้กับชีวิตรับภาระเลี้ยงดูและอบรมลูกที่กำลังเจริญเติบโตด้วยตนเองถึง 4 คน และต้องต่อสู้กับความเปล่าเปลี่ยวของชีวิตและอารมณ์ปรารถนาของตนเอง ต้องอดทนทำงานเขียนหนังสือเพื่อหาเงินเลี้ยงลูก อดทนต่อคำครหานินทาของญาติฝ่ายสามีเดิม และอดกลั้นต่ออารมณ์เดี๋ยวเดียวดายอย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนยังได้บรรยายความรู้สึกและความพยายามของแม่คนหนึ่งที่ต้องการจะอบรมลูกของตนให้ดีที่สุด คติชีวิตที่แม่สอนลูกชายหญิงทั้งสิ้น คือ การทำตนให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเคารพในสิทธิของคนด้วยกัน ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเพื่อใช้เป็นทุนสำหรับอาชีพในอนาคต การครองเรือนของลูกผู้หญิง การปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นภรรยาและมารดา ฯลฯ

เรื่อง **มือที่เปื้อนขอลด** ของ นิมิตร ภูมิถาวร เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นชุดครูภูธร รวมเรื่องสั้น 11 เรื่อง คือ เรื่อง อุดมการณ์หลังแก้วเหล้า ครูในโรงเรียนสามก๊ก ไปเรื่อยไรหรือญบาท จดหมายเหตุครูโดด บ้านทีกของครูโดด เด็กที่ครูไม่ต้องการ ความสุขของครูบ้านนอก ครูผลิตเอง สวัสดิ์ครูเตื่อ เสียงร้องไห้จากครูภูธร ในเรื่อง “อุดมการณ์หลังแก้วเหล้า” ผู้เขียนบรรยายลักษณะของตัวละครเด่นคือ “ครูเปี้ยก” ไว้อย่างชัดเจนในตอนหนึ่งว่า “บ่ายวันจันทร์ ครูเปี้ยกเดินทางมารับตำแหน่งครูบ้านโคก แกพาเอากลิ่นแอลกอฮอล์คลุ้งเข้ามาในห้องพักครู สายตาทุกคู่จับที่ร่างของชายวัย 40 ผมยุงเป็นรังนกย้อยลงมาปรกหน้า ไรผมแยงหูเหมือนฮิปปีแก่ๆ ใบหน้าซีดเหมือนปลาแซ่หน้าแข็ง ผิวหนังหยาบพรุนหย่อนย่นยังกับคนวัย 70 เครื่องแบบสีทากี รุ่มร่ามยับย่น ปากกระเป๋ากางเกงสองข้างดำเป็นเทือกด้วยคราบขี้มือ รองเท้าผ้าใบสีทากีสีน ขาดเลยเหยียบทับลากแครกๆ แบบรองเท้าแตะๆ กลิ่นเหม็นเหมือนปลาเน่า เข็มขัดก็ก๊วคอดจวนขาด ซ้ายยังลิ่มร้อยหูกางเกงเสียดสองหู” ครูเปี้ยกเป็นผู้มีความเปี้ยกและสมชื่อ คือเปี้ยกขึ้นไปด้วยกลิ่นเหล้าเพราะครูเปี้ยกชอบดื่มเหล้าเสมอ ตั้งแต่เข้ายันเย็นและคำจวนสว่าง สิ่งที่ครูเปี้ยกได้รับจากเพื่อนครูด้วยกันและคนอื่นๆ คือความสมเพช วันหนึ่ง ครูเปี้ยกสามารถทำให้เพื่อนครูต้องนับถือและซาบซึ้งในน้ำใจของครูเปี้ยก เมื่อในคืนที่พัสดุมือค่าของโรงเรียนหายไป ครูเปี้ยกยอมรับสมอ้างว่าเป็นครูเวรประจำอาคารเรียน ทำให้ผู้บังคับบัญชาระดับอำเภอเชื่อโดยไม่ต้องมีการซักถาม เพราะทุกคนทราบถึงความเมาและความไม่เอาไหนของครูเปี้ยกเป็นอย่างดี แต่เพื่อนครูทราบอยู่แกลใจว่าในคืนนั้นไม่มีใครเป็นครูเวรทั้งสิ้น พวกเขาตื่นตันและซาบซึ้งในน้ำใจที่ครูเปี้ยกยอมรับผิดชอบคนเดียว น้ำใจหลังแก้วเหล้าอยู่ที่คำอธิบายของครูเปี้ยกว่า “ผมมันขี้แล้ว ก็ปล่อยให้มันขี้ไป ผมเสียดายอนาคตของพวกคุณ”

2.3 เรื่องที่เน้นฉากและบรรยากาศของเรื่อง (Atmosphere Story)

ผู้เขียนบรรยายสถานที่และบรรยากาศของเรื่องซึ่งมีลักษณะกระทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ โดยมีตัวละครอยู่ในฉากของเรื่อง การสร้างบรรยากาศที่สมจริงจะทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมด้วย เช่น ความรู้สึกตื่นเต้นระทึกใจ ความรู้สึกขยะแขยง สยองขวัญ ฯลฯ โดยทั่วไปมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องลึกลับ เรื่องสืบสวนสอบสวน อาชญากรรม เรื่องผี เป็นต้น

เช่น เรื่อง **ความบ้ามาเยือน** ของ สุรัชย์ จันทิมาธร เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 16 เรื่อง เป็นเรื่องที่แสดงถึงความข่างคิด ข่างสังเกตุของคนหนุ่มคนหนึ่งที่มีต่อชีวิตของเพื่อนร่วมงานของคนทั่วไป และของตัวเอง เป็นความรู้สึกของคนที่ต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมและชีวิตที่ยากเข็ญ มีความทุกข์อยู่ทุกเมื่อเชือวัน ในเรื่อง “รถไฟ” สุรัชย์บรรยายภาพที่กองสุขุมยัดเยียดอยู่ในตู้รถไฟอย่างเห็นได้ชัดเจเน เมื่อนึกถึงภาพเปรียบเทียบกับตู้บรรทุกหมู หรือสภาพของรถเมลล์โดยสารในกรุงเทพฯ ที่ผู้โดยสารยัดทะนานกันจนต้องห้อยโหนนกรถอย่างนำหวาดเสียว ผู้เขียนบรรยายภาพความทุกข์ทรมานภายในการเดินทางโดยรถไฟของผู้โดยสารคนจนว่า

“การเดินทางของคนกับเหล็กกำลังจะเริ่มต้นที่นี่ ต่อไปนี้ข้าคิดถึงแต่ความทรมานที่จะได้รับตลอด 15 ชั่วโมงข้างหน้า เออหนอ...ทำไมเครื่องจักรของมันจึงไม่มาจัดที่จัดทางให้คนเล่า มันควรจะมาตัดขาไปไว้ส่วนหนึ่ง ตัดหัวไว้ส่วนหนึ่ง ตัดแขนไว้อีกส่วนหนึ่งวางไว้ให้เป็นระเบียบสะดวกสบายไม่เกะกะขัดเขินอย่างขณะนี้ หรือไม่เมื่อมันจะเริ่มแล่น มันก็ควรจะปล่อยไอพิษทำลายความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์หลายพันคนบนรถขบวนนี้ด้วย เป็นการดีอยู่หรือที่คนจะไม่มีความรู้สึกอะไรเลยในขณะที่อยู่ในภาวะทรมานตน และทั้งๆ ที่ต้องทรมานกันมาอย่างนี้ ก็ยังมีคนเดินทางกันมาไม่ขาดสาย และทุกคนก็มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่กรุงเทพฯ ที่เป็นทั้งเมืองสวรรค์และเมืองนรกของเขา เพราะถึงอย่างไรๆ มันก็เป็นความใหม่ที่อาจจะให้ความหวังแก่เขาก็ได้”

2.4 เรื่องที่เน้นแนวความคิดเห็นของเรื่อง (Theme Story)

ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นถึงความจริงอย่างหนึ่งของชีวิต เน้นแนวคิดสำคัญของเรื่องที่ทำให้ข้อคิดในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแก่ผู้อ่าน

เช่นเรื่อง **คนสี่เหลียง** ของนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ รวมเรื่องสั้น 11 เรื่อง เนื้อเรื่องทำทนายให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกโกรธ ยุให้คิด คิดเพื่อแก้ไข ปรับปรุงให้ไปสู่ความถูกต้องที่ควรจะเป็น เหมือนคำอุทิกษของผู้เขียนที่เขียนไว้สั้นๆ ว่า “แต่สัตว์โลกทั้งปวง ที่ยืนอยู่กับความถูกต้อง” เรื่องสั้น 11 เรื่อง คือ คนสี่เหลียง ขาวเหลียงและดำ สีขาวคล้ำ เหตุเกิดที่บ้านหลังใหม่ ลม

หายใจของครู คำที่ขมขื่น บางทีเขาอาจจะรู้สึก เหม็น ตึกกำปั้นของเปลว ความผิด ความตาย รongเท้าฟองน้ำ และชายชรา เรื่องสั้นของนิเวศน์ทั้ง 11 เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างหนัก ไม่มีเรื่องใดชวนหัวเราะหรือให้ความเบิกบานใจ แต่ให้ความรู้สึกเศร้า ชุ่นแค้น ซาบซึ้งใจ หรือต้องครุ่นคิด

เรื่อง **คนสี่เหลืง** เป็นเรื่องเกี่ยวกับวงการพุทธศาสนา พิธีบวชที่ถือความนิยมของชาวบ้านมากกว่าพิธีเนื้อแท้ของพุทธศาสนา การสวดบทสวดมนต์ต่าง ๆ พฤติกรรมของผู้ที่จะบวชเพราะอยู่ในภาวะจำยอม เพราะไม่รู้ว่าจะไปไหนหรือทำอะไรถ้าไม่บวช คนสี่เหลืงที่ทำให้พุทธศาสนามัวหมองก็มีเป็นที่ทราบกัน แต่รู้กันแล้วก็เจ็บ เจ็บเพราะละอายบ้าง เพราะกลัวบาปบ้าง สำหรับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่จะจัดการได้บ้างทราบแต่ไม่ทราบจะจัดการอย่างไร หรือเพราะไม่กล้าบ้าง จึงไม่น่าแปลกใจที่เห็นว่าคนสี่เหลืงบางคนซื้อล็อตเตอรี่และหวยใต้ดินบ้างเห็นผู้หญิงแล้วเนื้อเต้น บ้างฉันทัวเขินเพราะทนหิวไม่ได้ บ้างก็เล่นพรรคเล่นพวก เช่นถ้าใครไม่ใช่พวกก็ไม่ค่อยจัดให้ได้รับนิมนต์ หรือถ้าจัดให้ก็ให้รับนิมนต์รายที่จะได้รับของถวายหรือปัจจัยน้อยๆ ตลอดจนการยกย่องชื่นชมอาวุโสมากกว่าความสามารถและการเสียสละในการทำงาน ความจริงใจของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง หากพินิจพิเคราะห์ให้ดีจะเห็นถึงเจตนาที่ต้องการกำจัดกวาดล้างปลาเน่าให้ออกไปจากข้องศาสนา ยกย่องและเชิดชูพระที่กระทำแต่ความดี เพื่อที่ว่าคำว่า “คนสี่เหลืง” จะหมดไปจากสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ 2

1. จำแนกประเภทของเรื่องสั้น
2. อธิบายลักษณะของเรื่องสั้นแต่ละประเภท

3. เรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นเล่มที่ควรรู้จัก

เนื้อเรื่องของเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นมีลักษณะเหมือนกับนวนิยาย แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของเค้าโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง จำนวนของตัวละคร และขนาดความยาวของเรื่อง โดยทั่วไปเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นมักเป็นเรื่องที่วัยรุ่นสนใจอ่าน ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง การผจญภัย เรื่องลึกลับ ความรัก เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องอิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนต่างชาติ ปัญหาของมนุษย์ และเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและภูมิศาสตร์ เรื่องสั้นมีหลายประเภท ให้อารมณ์และความรู้สึกต่างๆ เช่น อารมณ์สนุกสนาน ขบขัน อารมณ์เศร้าสะเทือนใจ สยองขวัญ เพ้อฝัน หรือเฟื่องฝัน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเรื่องสั้นที่ได้รับการคัดเลือกว่ามีคุณค่าสำหรับวัยรุ่น

กรณั ไกรลาศ (นามแฝง). **บันทึกของคนแซ่ปึง**. กรุงเทพฯ : หนอน, 2517.

“บันทึกของคนแซ่ปึง” เป็นเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งในหนังสือรวมเรื่องสั้น 13 เรื่อง ในชื่อว่า “บันทึกของคนแซ่ปึง” เป็นเรื่องของหนุ่มไทยแต่เชื้อสายจีน เพราะมีพ่อแม่เป็นชาวจีนอพยพมาเมืองไทย หนุ่มแซ่ปึงคนนี้อยู่ในสังคมที่สิ่งแวดล้อมมิได้เป็นวัฒนธรรมจีนโดยสมบูรณ์ ดังนั้นเขาจึงมิได้ยึดมั่นในประเพณีความเป็นอยู่แบบชาวจีนเหมือนแม่ เพราะถือว่าเป็นคนไทยก็ควรพูดภาษาไทยและควรมีความสามารถสื่อสารภาษาเป็นภาษาจีนได้ เหมือนพ่อที่พยายามทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมไทย เช่น การหัดพูดภาษาไทย รับประทานอาหารไทย และทำความสนิทสนมกับคนไทย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางค้าขาย “บันทึกของคนแซ่ปึง” ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาของความขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติของคนต่างวัย มีภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น การยึดมั่นในประเพณีการแต่งงานที่พ่อแม่เป็นผู้จัดการหาคู่ครองให้ลูกชายซึ่งกฎเกณฑ์บางอย่างไม่อาจนำมาใช้กับคนรุ่นใหม่และกับสังคมใหม่ได้ ดังความคิดของ “หนุ่มแซ่ปึง” ว่า

“...ถึงเวลาแต่งงาน ฉันก็ต้องเลือกคนที่เข้าใจกัน และเชื่อว่าเราจะต้องอยู่กันให้นานที่สุด ฉันไม่อาจรอวันหนึ่งซึ่งแม่จะขอผู้หญิงคนหนึ่งมาให้แล้วเราก็สมสู่กันตามธรรมชาติ ก้มหน้าเลี้ยงลูกอีกโขยงหนึ่งจนกว่าจะตายจากกัน ผู้หญิงที่ดีของแม่ก็คือผู้หญิงที่ไม่มีปากเสียง ทำงานเก่งและออกลูกได้ ฉันคิดว่าถ้าต้องมีอะไรเชิงๆ แบบนี้ก็อย่าเกิดมาเสียดีกว่า”

เรื่องสั้น “บันทึกของคนแซ่ปึง” เป็นเรื่องของชีวิตที่ทำให้ผู้อ่านชวนคิดว่า เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป สิ่งแวดล้อมและสังคมเปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างที่ยึดมั่นอย่างเหนียวแน่นก็น่าจะแก้ไขได้บ้างตามความเหมาะสม

ดวงใจ (นามแฝง). **แม่เขียนถึงหนูพุก**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2518.

เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 8 เรื่อง คือ เมื่อแม่มีหนูพุก หนูพุกเขียนถึงแม่ เบื้องหลังโล่นั้น โลกของหนูพุก เจ้าสาว ฉันไม่ได้เดินคนเดียว วันหนึ่งของระพี และแต่เธอ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เน้นเรื่องความรู้สึกของหัวใจของผู้เป็นแม่ และความรู้สึกของหัวใจผู้เป็นครูอาจารย์ ความรู้สึกของแม่เห็นได้อย่างเด่นชัดในเรื่องที่มี “หนูพุก” เกี่ยวข้องอยู่ด้วย “หนูพุก” เป็นเด็กชายตัวน้อยๆ น่ารัก เป็นชีวิตและจิตใจของพ่อแม่ และ “หนูพุก” เป็นเด็กโชคดีที่คุณแม่ได้ตั้งปณิธานไว้ว่า “ขอให้แม่รักลูกในทางที่ถูกที่ควร ให้แม่ใจแข็งในสิ่งที่จำเป็น...เมื่อลูกโตเต็มที่แล้ว ขอให้แม่จำกัดขอบเขตของแม่ที่จะไม่เข้าไปก้าวก่ายในชีวิตส่วนตัวของลูกจนเกินไป ขอให้แม่มีใจเป็นธรรมกับทุกคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของลูก” เรื่องสั้นเรื่องนี้ให้อารมณ์ต่างๆ แก่ผู้อ่าน

และทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมและมองเห็นภาพอย่างชัดเจน ให้ข้อคิดในเรื่องของความรู้สึกของแม่ที่มีต่อลูก และความรู้สึกอาทรต่อศิษย์

นิคม รายวา. **คนบนต้นไม้**. กรุงเทพฯ : ดันหมาก, 2527. 148 หน้า.

รวมเรื่องสั้น 13 เรื่องที่เขียนขึ้นระหว่างปี 2510-2516 มีลักษณะสะท้อนปัญหาและพฤติกรรมของผู้คนโดยทั่วไปในสังคมไทย ส่วนใหญ่เน้นถึงผู้คนในชนบท แต่หากพิจารณาโดยเนื้อหาที่แท้จริงแล้วผู้เขียนมุ่งเน้นให้ทุกเรื่องสื่อความคิดเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ไปสู่ผู้อ่านเรื่อง "คนบนต้นไม้" ไม่เพียงสะท้อนภาพของชายผู้ปีนต้นไม้เพื่อเก็บลูกนกสาริกา หากแต่สะท้อนความคิดของเขาในยามอยู่บนต้นไม้ที่นึกหวนหาความสุขแบบนกซึ่งความสกปรกบนพื้นดินแตะต้องไม่ถึง หรือในเรื่อง "ศึก" ไม่เพียงให้ภาพนักโทษผู้กลับใจจากคนชั่วเป็นคนดี หากแต่ชี้ให้เห็นความสามารถของมนุษย์ในการบังคับใจให้เอาชนะความชั่วร้ายได้อย่างงดงาม หรือใน "ความเปลี่ยนแปลง" ชี้ให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ผู้กลับจากหน้ามือเป็นหลังมือในยามไร้ผลประโยชน์แม้แต่กับสัตว์ ใน "ดันทาง" และ "ฝันแล้ง" ชี้ให้เห็นความเชื่ออย่างงมงายของมนุษย์ในสิ่งลึกลับ ทั้งนี้ผู้เขียนใช้วิธีนำเสนอในเชิงสัญลักษณ์ ต้องตีความหมายในการอ่านจึงจะได้วรรณรส

ไพฑูริย์ รัชฎญา. **ก่อกองทราย**. กรุงเทพฯ : นคร, 2530.

เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรท์ เมื่อปี พ.ศ. 2530 เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 12 เรื่อง คือ คนบนสะพาน คนต่อนก เพื่อนมนุษย์ คือชีวิตและเลือดเนื้อ เรือปลาเที่ยวสุดท้าย ความตกต่ำ ผู้ประทุษร้าย อุบาทว์ คำพยากรณ์ ก่อกองทราย บ้านใกล้เรือนเคียง และนกเขาไฟ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ในรูปแบบลักษณะและจิตใจที่ต่างกัน ชีวิตของผู้คนเหล่านั้นลุกขึ้นมาโลดเต้นอยู่หน้าฉากอันเป็นภาพของชนบทที่มีสังคมชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แม้จะไม่มีคามอุดมสมบูรณ์นัก เนื้อหาสาระไม่โลดโผน จึงไม่มีการสร้างความตื่นเต้นหรือจบเรื่องอย่างที่คุณผู้อ่านไม่คาดฝัน สื่อความหมายของเรื่องได้ชัดเจนเพราะเป็นสังขารที่ไม่มีความสำเร็จและขมขื่นในชีวิต

มานพ แก้วสนิท. **เด็กน้อยแห่งท้องทุ่ง**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2524. 94 หน้า.

รวมเรื่องสั้นเล่าประสบการณ์ชีวิตของเด็กกลุ่มหนึ่งที่ต่อเนื่องกัน โดยมีลูกและเพื่อนวัยเดียวกันเป็นตัวแทนของเด็กน้อยแห่งท้องทุ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ชนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างของภาคใต้ และการละเล่นต่างๆ ของเด็ก ๆ เช่น หมาชิงเสา เทวดาฟังความ เป็นต้น

..... เรื่องสั้นชีวิตชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2525.

รวมเรื่องสั้นทั้งหมด 20 เรื่อง เช่น ไปวัดปลา ปลาน้ำแห้ง แข่งเรือ ขุดไหล เป็นต้น เป็นเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน และวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของชาวชนบทภาคใต้ของไทย

ไมตรี ลิมปิชาติ. หยิกก็เจ็บ. กรุงเทพฯ : หนอง, 2518.

รวมเรื่องสั้นทั้งหมด 16 เรื่อง แต่ละเรื่องมีขนาดสั้นมาก คือ มีความยาวระหว่าง 3-13 หน้า เรื่องที่สั้นที่สุดมีเพียง 3 หน้ากระดาษ เป็นเรื่องธรรมดาแต่มีความชัดเจนและมีการดำเนินเรื่องกระชับรวดเร็ว คือเรื่อง “อีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย” เป็นเรื่องการก่อสร้างโรงเรียนประชาบาลแห่งหนึ่ง ครูใหญ่ของโรงเรียนคือ “ครูพร” ได้เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างของอาคารเรียนและพยายามติดตามงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งขึ้นชื่อว่าการก่อสร้างแล้ว มักจะมีเรื่อง “คอร์รัปชัน” เข้ามาเกี่ยวข้องกับก่อสร้างด้วย ทำให้ผู้รับเหมาไม่พอใจที่ครูพรควบคุมงานอย่างใกล้ชิด อีกทั้งผู้รับเหมาแสดงตนว่าเป็นผู้ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดคอยให้ความสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง กลางดึกของคืนวันหนึ่ง อาคารของโรงเรียนประชาบาลหลังนั้นถูกลอบวางเพลิงวอดทั้งหลัง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ถ้าไม่เผาอาคารโรงเรียนนั้นเสีย อาคารจะฟ้องเอาผิดใครต่อใครหลายคน ทำให้ผู้ที่ติดก่อการร้ายกับโรงเรียนมีบทบาทโดยไม่ต้องแสดง หนังสือรวมเรื่องสั้นเล่มนี้มีหลายเรื่องหลายรสชาติ ให้ทั้งอรรถรสและมุมมองของชีวิตรอบตัวอย่างกว้างขวาง

วาณิช จรุงกิจอนันต์. ซอยเดียวกัน. กรุงเทพฯ : อู่พิมพ์เพกา, 2526. 272 หน้า

รวมเรื่องสั้นซึ่งเขียนขึ้นในระหว่างปี 2515-2526 จำนวน 14 เรื่อง และบทกวีอีก 1 เรื่อง มีลักษณะหลายรสหลายเรื่อง เพลงใบไม้และผาดิกรรมให้ภาพของความเป็นไทยผ่านแม่เพลงพื้นบ้านวัยชรา และสถาปัตยกรรมพื้นบ้านที่มีอยู่นับร้อยปี ภาพเขียนที่หายไปและการสะท้อนความรู้สึกรักนึกคิดถึงอันลึกลับซึ่งเกี่ยวพันกับเรื่อง “ไสยศาสตร์” ; “เมืองหลวง” ; “เวลานัด” ; “สี่สิบห้าบาท” ; “125 ผี” ; “มวลงคนผู้ทุกข์ยาก” และ “บ้านเราอยู่ในนี้...ซอยเดียวกัน” ให้ภาพความเป็นอยู่ของคนเมืองหลวงซึ่งมีเรื่องเศร้า เดือดร้อนและหงุดหงิดอยู่เสมอ และ “โนรี” ; “ที่นึ่งมหาวิทยาลัย” ; และ “บทกวีคืนรัง” สะท้อนภาพเกี่ยวกับนักศึกษาความเป็นไป และระบบการศึกษา “ซ่ายล่าสุด” สะท้อนความคิดเกี่ยวกับนักศึกษา ความเป็นไป และระบบการศึกษา “ซ่ายล่าสุด” สะท้อนความคิดเกี่ยวกับนักเขียนผู้ตั้งปณิธานว่าจะทำงานเพื่อคนส่วนใหญ่ หนังสือเล่มนี้ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (รางวัลซีไรต์ ปี พ.ศ. 2527)

สุวรรณดี สุคนธา (นามแฝง). **เรื่องของน้ำพุ**. กรุงเทพฯ: ดวงตา, 2524.

“เรื่องของน้ำพุ” เป็นเรื่องสั้นที่เป็นเรื่องจริง มีลักษณะเป็นชีวประวัติของเด็กหนุ่มคนหนึ่งซึ่งเป็นที่มึนพื้นฐานนิสัยละเอียดต่อการทำชั่ว ดังจะเห็นได้จากจดหมายที่น้ำพุเขียนถึงแม่ทั้ง 10 ฉบับ แสดงให้เห็นว่าน้ำพุเป็นเด็กที่มีความอ่อนแอทางใจ ไม่สามารถตัดใจให้หยุดกระทำความชั่วที่ซึ่มซาบอยู่ให้เด็ดขาดไปได้ ทำให้น้ำพุต้องจากไปก่อนถึงวัยอันควร “พฤติกรรมของวัยรุ่น” เป็นเรื่องสั้นที่น้ำพุแสดงความคิดและความรู้สึกของวัยรุ่นว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งการเป็นวัยที่สับสนนั้นควรปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับวัย และยังได้ชี้ให้เห็นว่าการเดินทางผิดของวัยรุ่นจะเป็นอย่างไร” ทัศนคติจากเรื่องนี้ให้คุณค่าแก่ผู้อ่านทั้งวัยรุ่น พ่อแม่ และผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ในสังคมที่จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน “เรื่องของน้ำพุ” จึงเป็นตัวอย่างจริงทำให้ทราบว่า เพราะเหตุใดวัยรุ่นจึงเมื่อบ้านไม่อยากกลับบ้าน และการหนีออกจากบ้านสาเหตุอาจเป็นเพราะการขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ แม่ไม่มีเวลาดูแลและเข้าใจลูก สภาพการบีบคั้นทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ของสังคมที่เข้ยวนให้วัยรุ่นไม่อยากออกจากบ้าน ความเห็นแก่ตัวและเห็นแก่ได้ของมารสังคมเช่นพ่อค้ายาเสพติดที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมองเห็นยาเสพติดเป็นยาปลอมอารมณ์ให้คลายทุกข์ แต่หนทางจริง ๆ แล้วยาเสพติดเป็นสิ่งที่นำไปสู่รกร้างทั้งเป็น “เรื่องของน้ำพุ” จึงเป็นเรื่องที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของวัยรุ่นในสังคมปัญหาหนึ่ง และเป็นปัญหาสังคมที่บุคคลทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันแก้ไข

อัศศิริ ธรรมโชติ. **ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาบ**. กรุงเทพฯ.

เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น 13 เรื่อง ชื่อหนังสือเป็นชื่อของเรื่องสั้นที่พิมพ์อยู่เป็นเรื่องสุดท้ายของเล่ม เนื้อเรื่องมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับบรรยากาศหลังวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยบรรยายความรู้สึกและใช้คำที่ให้ความหมายกินใจผู้คน เรื่อง “บนท้องน้ำเมื่อยามค่ำ” เป็นเรื่องของชายผู้ยากจนคนหนึ่งกับการพบศพเด็กน้อยขณะที่พายเรือกลับจากขวยของ ผู้เขียนได้บรรยายถึงสำนึกที่ต่อสู้กันระหว่างความดีและไม่ดีอยู่ด้วย หนังสือ “ขุนทอง...เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสาบ” ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรท์) เมื่อปี พ.ศ. 2524

_____ . **บ้านริมทะเล**. กรุงเทพฯ : วลี, 2517. 118 หน้า.

รวมเรื่องสั้น ๆ เรื่อง สะท้อนเรื่องราวน่าสะเทือนใจของผู้คนในหมู่บ้านริมทะเล เรื่องราวของเด็กชายยากจนผู้ตื่นตื่นเหลือแสนเพื่อจะไปเป็นคนรับใช้ใน “ฤดูร้อนมาแล้ว” “เมฆหมอกและนางฟ้า” เรื่องราวอันน่าสะเทือนใจของทหารผู้เสียสละเพื่อชาติ ใน “พลทหารแตร” “ทหารกลับบ้าน” และ “ตำนานของทอมมี่” เรื่องราวของหนุ่มน้ำเค็มผู้มีรักจริงใน “พี่เหและจดหมายรัก” เรื่องราวความสะเทือนใจที่มีต่อกรณีแมงทับถูกนำมาเด็ดปีกทำพวงมาลาใน

“แมงเอ๋ยแมงทับ” และกรณีเพื่อนรุ่นน้องผู้ปรารถนาเป็นหญิงใน “ตุ๊ดเอ๋ยตุ๊ดตุ้” กับเรื่องราวของเด็กชายกับครอบครัวผู้ต้องสูญเสียบ้านริมทะเลไป เพราะการตัดถนนสายใหม่ ใน “บ้านริมทะเล”

นอกจากนี้ ตัวอย่างเรื่องสั้นที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่น ได้แก่

- ถิ่นแห่งความพินาศ ของ นิรันดร์ศักดิ์ บุญจันทร์
- ชัมไม้ ของ ประภัสสร เสวิกุล
- ทางชนะ ของ ชชาติ กอบจิตติ
- ทางที่ต้องเดิน ของ มาลา คำจันทร์
- บางที่พรุ้งนี้จะเปลี่ยนใจ ของ สุวรรณี สุคนธา
- ผู้เฒ่าไมโล ของ เรืองศักดิ์ กำร
- พรายทะเล ของ พิทยา ว่องกุล
- ฤดูกาล : เรื่องสั้นและบทกวี ของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล
- รวมเรื่องสั้น “รับใช้ชีวิต” ของ ศรีบูรพา
- เรื่องสั้นชนบท ของ นิมิตร ภูมิถาวร
- เรื่องสั้นชุดสวนสัตว์ ของ สุวรรณี สุคนธา
- ลมเหนือและป่าหนาว ของ มาลา คำจันทร์
- อัญมณีมีค่า ของ อัญชัน (อัญชลี วิวัธนะชัย)
- อ่างมังกร ของ อำนาจ เย็นสบาย

ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนรู้ 3

1. บอกชื่อเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลระดับชาติและระดับนานาชาติมาประเภทละ 2 เรื่อง
2. ให้นักศึกษาติดตามผลงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องสั้นในตลาดหนังสือ และบอกชื่อเรื่องสั้นที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับวัยรุ่น พร้อมทั้งจัดทำวรรณทัศน์พอสังเขป

สรุป

1. เรื่องสั้น หมายถึง เรื่องที่มีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เน้นสถานที่และบทบาทการกระทำของตัวละครเด่น ๆ 2-3 ตัว มีการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ

ชีวิตหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้นและเสนอเรื่องส่วนที่สำคัญเพียงเรื่องเดียว

2. เรื่องสั้นเป็นหนังสือบันเทิงคดีที่มีลักษณะคล้ายกับนวนิยาย แต่เรื่องสั้นมีเนื้อเรื่องสั้นกว่า มีตัวละครและบทบาทของตัวละครน้อยกว่า ทำให้การดำเนินเรื่องของเรื่องสั้นจบลงได้อย่างรวดเร็วกว่านวนิยาย

3. การจำแนกประเภทของเรื่องสั้นจะพิจารณาจากวิธีการแต่งโดยเน้นส่วนสำคัญของเรื่องในด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะ

4. เรื่องสั้นแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) เรื่องที่เน้นความสำคัญของโครงเรื่อง มีการดำเนินเรื่องอย่างซับซ้อน แต่มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว และจบลงแบบหักมุม ไม่เป็นไปตามที่ผู้อ่านคาดคิด 2) เรื่องที่เน้นบุคลิกบทบาทและพฤติกรรมของตัวละคร 3) เรื่องที่เน้นฉากและบรรยากาศของเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิดและมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์บทบาทและการแสดงออกของตัวละคร 4) เรื่องที่เน้นแนวความคิดของเรื่องให้แง่คิดและทัศนคติแก่ผู้อ่านในด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

5. เนื้อเรื่องของเรื่องสั้นสำหรับวัยรุ่นมีลักษณะเนื้อเรื่องเหมือนกับนวนิยาย แต่มีความแตกต่างจากนวนิยายตรงที่ว่าเรื่องสั้นมีขนาดความยาวของเรื่อง วิธีการดำเนินเรื่องและจำนวนตัวละครน้อยกว่านวนิยาย นอกจากนี้เรื่องสั้นจะแสดงผลเพียงเรื่องเดียว

6. เรื่องสั้นเล่มที่วัยรุ่นควรรู้จัก โดยทั่วไปจะได้รับการคัดเลือกในระดับชาติและระดับนานาชาติว่ามีคุณค่าสำหรับวัยรุ่น ให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกตระหนักต่อเรื่องที่สำคัญๆ ที่วัยรุ่นสนใจ อาทิ ในด้านเกี่ยวกับความรัก ปัญหาสังคม ปัญหาของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความ เป็นอยู่ของคนต่างชาติ เป็นต้น

การประเมินผลท้ายบท

1. จงอธิบายลักษณะเนื้อเรื่องของเรื่องสั้นแต่ละประเภท
2. สมมุติท่านเป็นวัยรุ่น ท่านชอบอ่านเรื่องสั้นประเภทใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
3. จงยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ท่านชอบมา 1 เรื่อง พร้อมทั้งบอกรายละเอียดของเรื่องสั้นนั้นในด้านเกี่ยวกับ 1)เค้าโครงเรื่อง 2) เนื้อเรื่อง 3) ตัวละคร 4) ฉากเรื่อง และ 5) ข้อคิดหรือทัศนคติที่ผู้อ่านจะได้รับจากเรื่อง